

TIMELAB | GENT

ORGANISCH GROEIEN NAAR EEN NIEUWE BESTEMMING

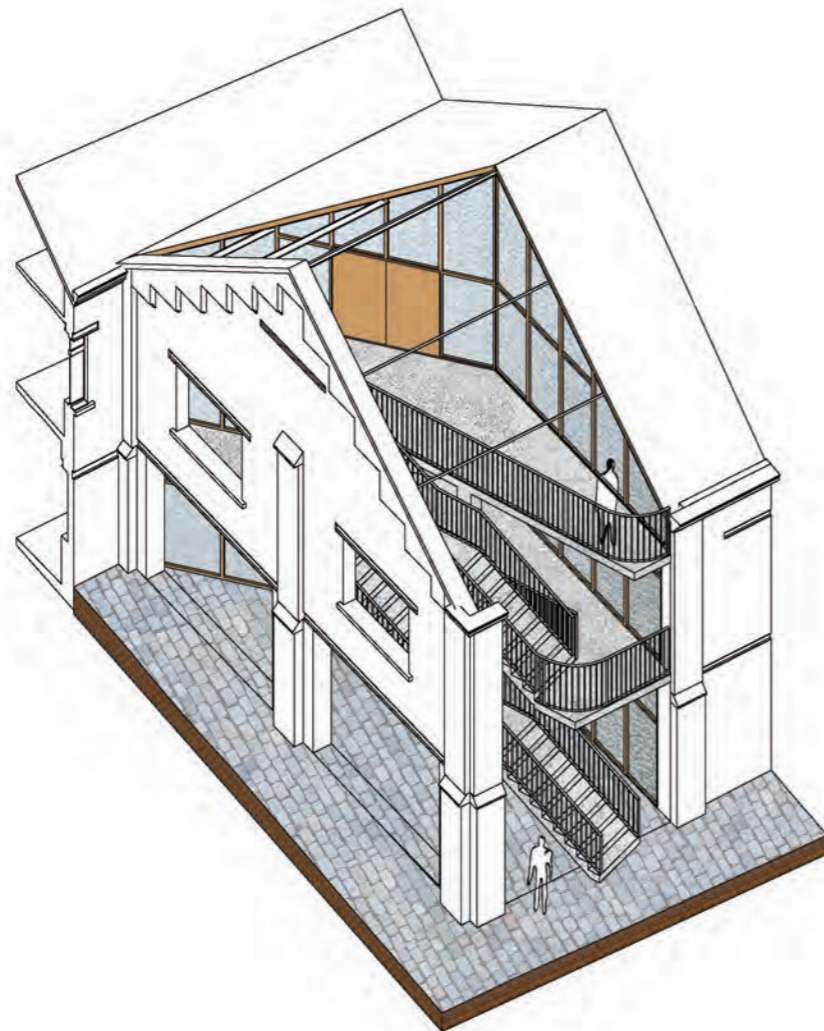
Extract uit “Pilotprojecten Terug In Omloop”

De Pilotprojecten Terug in Omloop werden in 2014 opgestart in het kader van een samenwerking tussen Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, OVAM, Team Vlaams Bouwmeester, Ruimte Vlaanderen, het Vlaamse Stedenbeleid en het Vlaams Agentschap Innoveren en Ondernemen.

Op een steenworp van het spoorwegstation Gent Dampoort vind je Timelab in zijn nieuwe infrastructuur. Het vroegere fabriekspand heeft een totale metamorfose ondergaan. Timelab creëert er tijd en ruimte voor een samenleving in beweging en grijpt de kansen die zich aandienen.

Timelab is een Vlaamse kunstorganisatie met vertakkingen naar tal van andere sectoren. De artistiek geïnspireerde gemeenschap zet een werking op met een maatschappijkritische kijk op de wereld. Het stadslaboratorium ontwikkelt nieuwe modellen voor werken en productie in de stad. Daarnaast gaat het economische, ecologische en sociale uitdagingen aan, bijvoorbeeld door te focussen op korte ketens en flexibel ruimtegebruik. Er is aandacht voor circulariteit, sociale cohesie, verantwoord materialengebruik, publieke ruimte, enzovoort. Samen met makers, kunstenaars en andere creatievelingen zoekt Timelab naar systemen en methodes die onze samenleving kunnen verbeteren.

Aan de voorzijde sneden de architecten een stuk uit het gebouw weg om het introverte karakter van de fabriek te doorbreken en het geheel een toegankelijke en uitnodigende uitstraling te geven. © a2o architecten

Architectuur-acupunctuur

Na een lange zoektocht van zeven jaar botste Timelab op de perfecte locatie in de Kogelstraat. Het gebouw, weggestoken in een moeilijk toegankelijk binnengebied, was vervallen en de site was erg verontreinigd. Het gebouw was tot voor kort in gebruik als opslagplaats. De oorspronkelijke fabriek uit 1905 was op die plek gebouwd als een stoomfabriek van De Bont-Schepens voor de productie van tapioca en vermicelli. In 1934 werd ze verbouwd tot een looierij. Die zorgde voor heel wat vervuiling, die later nog toenam, toen er eerst een garage en daarna een centraleverwarmingsbedrijf in werden ondergebracht.

Eind september 2019 gingen de sanerings- en renovatiewerken van start. a2o maakte het ontwerp. De architecten herstelden de verouderde draagstructuur en maakten het gebouw klaar voor gebruik door wat ze omschrijven als ‘architectuur-acupunctuur’. Aan de voorzijde sneden ze een stuk uit het gebouw weg om het introverte karakter van de fabriek te doorbreken en het geheel een toegankelijke en uitnodigende uitstraling te geven. In het binnengebied maakten ze de tuin vrij en ze perforerden de gevel op strategische plaatsen. De chirurgische ingrepen blijven radicaal zichtbaar als littekens.

De renovatie speelt in op de visie op het latere gebruik. Timelab wil voluit gaan voor een gedeeld gebruik van zijn infrastructuur. Daarom zijn er in het gebouw zo weinig mogelijk binnenmuren en blijft de binnenruimte zoveel mogelijk open. Dat vergroot de mogelijkheden voor meervoudig en flexibel gebruik. De ontwerpers hadden oog voor de kernwaarden van Timelab: duurzaamheid, circulariteit, een holistische benadering, aandacht voor ecosystemen en een breed maatschappelijk draagvlak waren sleutelwoorden bij het ontwerp van de nieuwe plek. Welke functies er later precies in zouden thuis komen, zou pas geleidelijk aan duidelijk worden. De functies zouden immers worden afgestemd op de noden van de buurt en op de draagkracht van het gebouw. Daarvoor was flexibiliteit nodig en een open blik op de toekomst. Bij de renovatie koos Timelab voor een organische aanpak volgens het principe van ‘omkeerbaar bouwen’. Elke ingreep kan in principe ongedaan worden gemaakt. Als Timelab zou ophouden te bestaan, kan de ruimte dus perfect voor een andere functie worden heringericht.

“Het pand kreeg nieuwe, grote ingangen. De toegang werd heel open en uitnodigend geconcipieerd. Terwijl vroeger iedereen achteeloos voorbijliep aan het vrij gesloten pand, komen buurtbewoners nu spontaan binnen een kijkje nemen en vragen stellen.”

Buurtdynamiek

Gedurende de eerste twee jaar probeerde Timelab de beschikbare ruimte beter te begrijpen door ze ter beschikking te stellen van de buurt. Ook wou het van die tijd gebruikmaken om meer inzicht te krijgen in de dynamiek met de buurt. Die overgangperiode paste perfect in het onderzoek van Timelab naar hoe ze zich voort zouden ontwikkelen in het stadsweefsel en welke productievormen ze zouden inbrengen in de stad.

Zelfs voor en tijdens de renovatie konden buurtbewoners spontaan binnenvandelen in de oude fabriek of er een ruimte gebruiken. Toen het pand nog leegstond en er zelfs nog geen elementaire verwarming was, wilden mensen het al gebruiken voor een buurtbijeenkomst of voor bevragingen en debatten. Of gewoon om er iets te tonen of te vertellen. Door het fabriekspand in te schakelen in het woon- en leefweefsel van de buurt ontstond er al meteen een sterke buurtdynamiek.

De verschillende ruimtes in Timelab zijn meervoudig inzetbaar en te gebruiken door externe bedrijven, organisaties of mensen. Vandaag beschikt de organisatie onder andere over een kantoor voor twintig coworkers, een keuken waar je met groepen kan koken, een schoolruimte voor vijftientig leerlingen, een makerslab met tal van machines, zoals lasercutters, 3D-printers of vinylsnijdert, een arena voor presentaties, een eventhal voor 150 personen, een experimenteel materialenlab, een waterlab waar je gefilterd water kan proeven, een restaurant waar je met je eigen concept kan experimenteren en een warme, gezellige grote zolder voor workshops.

Timelab trekt resoluut de kaart van circulariteit en hernieuwbare energie. Ruim 150 zonnepanelen zorgen voor groene energie en er is capaciteit om 40.000 liter regenwater op te vangen en te hergebruiken. De buurt kan gebruikmaken van de energieoverschotten. Zo kan Timelab meteen uitgroeien tot een energiehuis voor de wijk.

“Bij de renovatie koos Timelab voor een organische aanpak volgens het principe van ‘omkeerbaar bouwen’. Elke ingreep kan in principe ongedaan worden gemaakt. Als Timelab zou ophouden te bestaan, kan de ruimte dus perfect voor een andere functie worden heringericht.”

Timelab

Plaats
Kogelstraat 34, 9000 Gent

Projectleider
Evi Swinnen (Timelab)

Procesbegeleider
Jan Leyssens (Switchrs)

Studiebureaus
a2o architecten, aannemer SERCK nv

Partners
FARYS, stad Gent

Timelab wil voluit gaan voor een gedeeld gebruik van zijn infrastructuur. Daarom zijn er in het gebouw zo weinig mogelijk binnenmuren. Dat vergroot de mogelijkheden voor meervoudig en flexibel gebruik.

Groentetoren

Blikvanger in Timelab wordt een groentetoren van twee verdiepingen. De 'smart farm' is een primeur voor België. Timelab wil er wekelijks zeventig kilo groenten oogsten. Die groenten worden verwerkt in een eigen cateringformule bij de verhuur van ruimtes voor events of afgezet in de buurt. Logistiek en transport zijn bijgevolg beperkt. Een groentetoren of landbouwtoren is een vorm van 'vertical farming', die milieu en klimaat minimaal belast. Een landbouwtoren vraagt vijftien keer minder meststoffen dan een open landbouwomgeving. Er zijn ook geen bestrijdingsmiddelen nodig en elk geoogst gewas is perfect traceerbaar.

Knotfactory

Het Materialenlab gaat op zoek naar circulaire materialen en technieken voor lokale productie, verwerking en hergebruik. Een van die nieuwe materialen is Knotplex: een vezelplaat gemaakt van Japanse duizendknoop. Dat is een invasieve exoot die andere planten sterk overwoekert en schadelijk is voor onze ecosystemen. De Knotfactory geeft aan die Japanse duizendknoop een circulaire bestemming. De plant hoeft niet langer te worden vernietigd, maar komt in de kringlooeconomie terecht. Behalve het plaatmateriaal maakt de Knotfactory ook touw en turfpotjes van duizendknoop.

